

Tíðargreinin verður skrivað av skiftandi fólki, sum ikki dagliga eru knýtt at blaðnum. Evnini eru ymisk, men viðgera øll okkurt evni, sum er viðkomandi fyri tíðina júst nú.

Øssur Winthereig
frýrkis journalistur

Fram við stálbustini

Klokkan var júst farin av eitt mikudagin, tá boðini sprungu upp í høgri borði á heimasíðuni hjá Føroya Rætti undir »Seinasta nýggja«: Dómur sagdur av Føroya Rætti 25. februar 2015«.

So var bara at skrolla skjótt niður í gjøgnum tær 60 síðurnar og leita eftir setninginum "Thi kendes for ret!"

Og har stóð tað púra greitt, at Jørgen Niclasen, landsstýrismaður, fekk rætt í øllum sínum pástandum móti Kringvarpinum og Portal.fo.

Og har sat eg á redaksjónini í kringvarphúsunum í Sortudíki, tí eg fýra tímar seinni – sum avloysari – skuldi í studio við eini sending um – júst henda dómin.

Inni á Facebook, sum hefur áttikið sær leiklutin, sum fimta statsvald og hvørt sekund umboðar fólka-havið í landinum, sprungu viðmerkingar upp um, at dómsvaldið var í hondunum á Jørgen ella at nú var endaliga prógvað, at Jørgen ikki hevði gjørt nakað galið, ella at nú var prógvað, at kringvarpið var andstøðumiðil.

Tann mánadagin, tá fyrsti rættarfundur var hildin, fór eg ein túr inn í Føroya Rætt.

Har sótu tey fýra umboðini fyri pressuna við eitt borð til vinstru við sínum verjum, og til høgru í rættarsalinum vóru Jørgen Niclasen, landsstýrismaður, og Christan Andreasen, verji hansara. Jørgen sat og Christian stóð uppi og blaðaði í ringbindum og greiddi rættinum frá teimum setningum, sum teir vildu hava rættin at døma deyðar at vera.

Tann morgunin helt eg tað vera ófrættakent at siggja trý av statsvaldunum trýstroyna hvønn annan. Annað statsvaldið – tað úttinnandi – triðja statsvaldið – dómstólin – og tað sonevnda fjórða statsvaldið – pressuna.

Í mai í fjør var tað fyrsta statsvaldið – tað lóggevandi – sum við eini misálitisuppskoti eisini trýstroynði valdskipanina.

Í lögtinginum var gandaorðið »álit« ein partur av sjálvari lögtingsviðgerðini. Spurningurin var um lögtingið hevði álit á landsstýrismanninum. Í uppskotinum frá tjóðveldi, javnaðarflokkinum, framsókn og sjálfstýrisflokkinum var eitt nú sagt, at álit á politisku skipanina og rættarfatanina verður máað burtur, um hetta ikki fær avleiðingar og ábyrgd at staðfesta.

» Tað hevur staðið høgt í grót, at øll fýra statsvaldini hava sínar leiklutir og álit eigur at vera millum tey, men hesi orðini tykjast vera mosagrógvín. Eg haldi, at vit skulu fara eftir stálbustini og busta mosan av stavunum, so teir aftur standa klárir. «

17 av 33 tingfólki hǫvdu framhaldandi álit á landsstýrismanninum – 16 hǫvdu ikki.

Føroya Rættur átti so tǫrn og skuldi taka stǫðu til um tað var rætt, at Jørgen Niclasen ikki hevði álit á tí, sum kringvarpið hevði borið fram um tollmálið um árskið 2013-2014.

Jørgen Niclasen hevði í fyrsta lagi funnið 50 brot í tíðindasendingum og øðrum sendingum, sum hann helt vóru ærumeiðandi fyri seg.

Tá til stykkis kom, stóðu 18 brot

eftir.

Og á síðu 59 eftir »Thi kendes for ret«, stóð, at Jørgen hevði rætt í sínum misáliti á kringvarpið og vær ærumeiddur.

Tey 18 brotini eru nú dømd deyð at vera, og bæði Kringvarpið og Sveinur Tróndason, sum tá arbeiddi á portal.fo, fingi bótur og Jørgen skuldi eisini hava endurgjald teimum.

Og í dag – dagin eftir – gruni eg yvir, um tað var ófrættakent ella um alt hetta er eitt tekin um, at vit hava

eitt sunt fólkaræði, har tey fýra statsvaldini stríðast sítt stríð.

Og at tað er á henda hátt, at endaligar reglur verða settar fyri, hvussu vit gera í okkara fólkaræði. Har spæli-reglurnar verða teknaðar og endaliga rættvísið verður høgt í grót.

Í fyrsta lagi nakrar gerðir hjá einum landsstýrismanni í figgjarmálum, í øðrum lagi ein journalistisk viðgerð av gerðunum, síðani politisk viðgerð og so dómstólin, sum setur alt upp á pláss.

Og so aftur pressan og so Facebook sum hvør í sínum lag aftur viðgera tað, sum hendi í Føroya Rætti.

Um hetta er mátin, sum vit finna fram til okkara slag av rættvísi, so skal álit á millum allar hesar partar (Facebook undantikið!) verða høgt í grót.

Og tað er tað ikki! Onki tykst longur vera høgt í grót.

Jú, tað er eitt sindur ófrættakent, tá fyrstu viðmerkingar eftir ein slíkan dóm eru, at dómarin er í lummanum í Jørgen ella at kringvarpið er í lummanum á politisku andstøðuni ella at lögtingið ikki tænar fólkinum.

Álit merkir ikki at renna sum flongdur hundur undan hvørjum øðrum, men álit merkir, at vit hava hvør okkara leiklut og verða vird fyri at fylla innihald í leiklutin.

Onkursvegna mugu vit avgera, um vit vilja hava eitt samfelag, har vit hava álit á øllum hesum valdum, til vit finna onkran annan máta at skipa okkum.

Í lǫtuni kann tað tykjast, sum vit skiftast um at undirgrava álit á valdini.

Um fýra tímar skuldi radarin í luftina við viðmerkingum og tankum um, hvørjar avleiðingar hetta fór at fáa ella skuldi hava, at sonevnda fjórða statsvaldið fekk ein lúsing frá dómsvaldinum. Fjórða statsvaldið skuldi til arbeiðis.

Tað hevur staðið høgt í grót, at øll fýra statsvaldini hava sínar leiklutir, og álit eigur av vera millum tey, men hesin orðini tykjast vera mosagrógvín.

Eg haldi, at vit skulu fara eftir stálbustini og busta mosan av bókstavunum, so teir aftur standa klárir.

Avleiðingin nú skal vera, at vit tora at siggja, hvussu stóran týðning tað hevur at hava eitt fjórða statsvald, sum ger sítt arbeiði, og trýstroynir valdið – tað er ein av týðningarmestu uppgávunum hjá pressuni.

Samstundis mugu vit ásanna, at tað hevur eisini týðning at hava álit á tí drátti, sum er millum øll statsvaldini.

Størstu vandarnir beint nú eru, at leikluturin hjá fjórða statsvaldinum verður broyttur til krúpandi lifr fyri hinum trimum statsvaldunum, og at fimta statsvaldið tekur yvir, og talið av »like« verður avgerandi leiðstjórnin.